

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Minerva, sive de causis latinae linguae commentarius

Sánchez, Francisco

Schoppe, Caspar

Perizonius, Jacobus

Franequera, 1687

De analogia significationum

[urn:nbn:de:bsz:31-109138](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109138)

transite; qui alia omnia, illuc; id est, qui negatis, vel dissentitis. Cic. lib. I. epist. De tribus legatis, frequentes ire in alia omnia, id est, dissentere: & lib. 10. Eum senatus reliquit, & in alia omnia discessit. Vide Suidam in voce Eumenides, & Callias. Et nos etiam Antiphrasi de Eumenidib. satis.

De Analogia significationum.

His regulis præmissis, ad analogiam significationum transeamus.

Jus. * *Jus*, juris, propriè significat diarium, sive portionem victus. Antiqui enim, ut inquit Valer. Maxim. lib. 2. adeò erant conti-

* *Jus juris* &c.] Neutiquam assentior Sanctio, quum præterat, *jus*, quod suum cuique tribuit, dici per Analogiam significationis ab eo *jure*, quod significat diarium. Ego utrumque ut diversæ prorsus significationis, sic diversæ putem esse originis. Certe *jus* illud prius est à *juvando*, non, ut censet Magius in Miscell. IV. 1. quia *jubet* & *precipit*, sed quia jubetur ab eo, qui summam habet potestatem. Nihil enim apud Romanos olim fuit *jus*, nisi quod *jussim* à populo, cujus pro sua suprema potestate proprium erat *jubere*, & *rogari* à Magistratibus. Unde & Leges sæpe *Rogationes* appellantur, & quod legibus jussis sancitum, *jus*, quasi *jussim*. Hinc Festus *Jussa*, *Jura* exponit. Scilicet antiqui dixerunt *jusa*, ut qui non geminabant literas, nec habebant literam R. Posteriores itaque in Participio, iterata sibilante litera, dixerunt *jussa*, in Nomine *jura*, sibilante conversa in caninam, ut solebant. Ictos, qui *jus* à *justitia* dictum tradunt, castigat satis superque d. l. Magius. Alterum *jus* esculentum à *juvando* rectè deduxerunt nonnulli, ut quod alimonia sua juvat corpus humanum. Sic à Gr *φῶς*, unde Latinum *Fas*, & *Fatum*, est etiam *Fas*: à *Μωω*, non à *Μεο*, ut male Martinus, est haud dubie *Mos*, qui semper quasi movetur. Seneca Ep. 114. *Consuetudo civitatis nunquam in eodem diu stetit*. Sic *Dos* à *Do*, vel Græco *δοῶ*, *pus* à *puteo* seu *πυῶ*, *thus* à *θῆω*.

De vocibus Homonymis. 583

inentia attenti, ut frequentior apud eos pulvis usus, quam panis esset. Plinius lib. 18. cap. 8. Pulvis autem, non pane vixisse longo tempore Romanos manifestum; quoniam inde & pulmentaria hodie quoque dicuntur. Non itaque vesciebantur carnibus, sed oleribus, aut pultibus, totumque prandium Fus vocabant. Horat. 2. Serm. Est operæ pretium duplicis cognoscere juris Naturam. Hujus autem juris in conviviiis pares dabantur unicuique partes: unde Homerus convivium, æquale ferè semper nominat. Vocabantur verò Duplicarii, ut ait Varro, quibus in conviviiis ob virtutem, duplicia ut darentur cibaria fuit institutum. Cujus rei etiam in sacris Bibliis fit mentio; nam Genes. cap. 43. major portio data est Benjamin, quam cæterorum cuilibet. Itaque propriè Fus est, quod Hispanè dicimus, Quinmon, parte, porcion, ordinario. Græcis est Chanix, id est, dimensum, ut vocavit Terentius. Hebræis est, Man, à verbo manà, id est, divisit, vel numeravit: nam ubi legitur Daniel. cap. 1. Et constituit illis rex ammonam per singulos dies, de cibis suis, Hebræicè legitur, manà. Hinc igitur metaphoricè, Fus vocatur, munus illud, quod suum cuique tribuit.

Vertex, inquit Fabius lib. 8. cap. 2. est contorta in se aqua, vel quicquid aliud simile vertitur; inde propter fluxum capillorum, pars est summa capitis; & ex hoc, quod est in montibus eminentissimum. Valla lib. 6. cap. 11. Rectè, inquit dixeris hæc omnia, vertices, proprie tamen unde initium est. Quare nemini debet mirum videri, cur interdum una vox plura significet. Hæc illi. * Ego tamen

Vertex

O o 4

* Ego tamen magis assentior] Male profecto. Vide Voffium, Vertex est revera ejusdem originis, & proinde unum idem.

men magis assentior Charifio lib. I. *Vertex*, inquit, à *vertendo*; *vortex* à *vorando*; & vult Plinius *verticem immanem vim impetus habere*; ut, *ingens à vertice pontus*; *vorticem verò, circumactionem undæ esse*; ut, *Et rapidus vorat æquore vortex*. *Caper Grammaticus*; *Vortex fluminis est, vertice capitis*.

Tempus. *Tempus*, ut Varro scribit, est mundi interval-
lum, & motus, divisum in partes aliquot, ab Solis &
Lunæ cursu, à quorum tenore temperato tempus di-
ctum est. Tempora in capite, Hispan. *las sienes*,
* ob id dicta putant, quòd ab iis indicia pe-
ramus senectutis. Posuit enim natura in mul-
tis animantibus ætatis signa; ut, veterinis,
& ovibus in dentibus; cervis in cornibus:
sic homines in temporibus gerunt ætatem;
unde Homerus senes vocat, *Poliocrotaphous*, id
est canorum temporum, quia plurimum inde
cani incipiunt: nam priora capitis, humidi-
tatis, pituitæque plus habent, quàm poste-
rio-

idemque vocabulum, sive contortam aquam, sive quid
aliud noser. Immo si maxime scriptura discreparet, pro
diverso variæ significationis usu, vel id non obstarer,
quo minus in illa diversa scripturâ sit idem vocabulum.
Sic enim *Coitus* ac *Cotus*, *Mania*, & *Mama*, *Lavare*,
& *Luere*, immo & hodie in lingua Gallicana *Monteig-
neur*, & *Monfieur*, eadem sunt, licet diversæ significationi
diversa etiam scriptura quasi propria sit facta. Quin
& sic *Ara* & *Ansa* vix dubito diversam esse scriptu-
ram unius antiqui vocabuli *Asa*, quod significabat pri-
mitus omne id, quod ex aliqua re eminet, & quo quid
apprehenditur, unde posteriores interposita N. dixerunt
eo sensu *Ansa*. Deinde κατ' ἑξοχὴν cornu altaris, quod
apprehendere solebant supplices, unde *Ara*, S. mutata
in R. Est autem *Asa* haud dubie ab Hebr. אֵסָ אַוִּיָּ.

* Ob id dicta putant] Forte à *tepes* dicta, interposita li-
gera M. ut sepiissime ante P. vel B. sic τὸ *μεπαιον* à
τόπῳ, *Campus* à *Capus*, unde *Capua*, & illud à κῆπῳ.
Cumbo à *Cuba* & κῆπῳ, *Lumbo* ab antiquo *Labo*, &
ἀπέλω & λῶπω; unde & *Labium*.

De vocibus Homonymis. 585

riora. Virgilius 5. Æneid. *Amula necdum Tem-
poribus gemmis caneat sparsa senectus.* Vide Ale-
xand. Aphrodis. problemata, & Columellam
lib. 6. cap. 29.

Nepos, inquit Charisius, significat, & certum
cognationis gradum, & rei avitæ consumptorem. Mihi
tantum significat filiorum filium. Romani pue-
ri patris tradebantur erudiendi, & casti-
gandi; unde proverbium; *Ne sis patruus mihi:*
quia patris, etiamsi ament, nesciunt ad pec-
cata connivere. Avi contra impotentius
amant, omnia indulgent, castigare nesciunt;
inde nepotes evadunt perditissimi. Aristote-
les 3. Ethic. in calce, intemperantiam vocat
Acolasiam, id est, incastigationem; & *acolaſti*
dicuntur incastigati. Tales igitur sunt nepo-
tes. Invenio & apud Græcos, * *Nepodes* vo-
cari nepotes, quasi sine pede, hoc est, fun-
damento: quia filiis fundamentum rei fami-
liaris non erunt: dilapidant enim rem fami-
liarem. Qui deducunt à *nepa*, id est scorpione,
quia filios devorat, mihi non placent.
Vide Festum.

Nepos.

Tollere liberos; tollere onera; tollere in crucem;
tollere aliquem è medio; vel è vita; semper est
sublevare: sed tollere, pro educare, vel habe-
re filios, ex antiqua consuetudine petendum.
Antiquitus pueri recenter nati terram pri-
mum omnium tangebant, tanquam rerum
omnium parentem, autor est Plinius in pro-
œmio libri 7. Tertulliani verba sunt; *Diem*
prima etiam consitutio infantis super terram, statim

Tollere.

O o 5

Edas

* *Nepodes vocari Nepotes*] Vide Notas Augustini ad Fe-
stum, & cognosces ipsum illud vocabulum *Nepos* etiam
in prima significatione ex Græco deduci. Recta porro
ratio alterius significationis à Sanctio est reddita,

*Edæ sacrum est. Sapientiæ cap. 7. Et ego natus
accepi communem aërem, & in similiter factam decidi
terram.* Sic positum infantem patres solebant
statim allevare; qui autem non tollebatur,
ut abdicatus, & projectus habebatur, id-
que inauspicatum putabatur. Papinius, ulti-
ma Silva, deplorat servulum immatura mor-
te surreptum, sed antè donatum libertate,
hæc addens; *Meus ille, meus, tellure cadentem Ex-
cepi.* Vide Turneb. lib. 22. cap. 11. & lib. 4.
cap. 15. D. Augustin. libro 4. de Civit Dei,
capite 11. *Ipse leveit de terra, & vocetur dea Le-
vana.*

Cernere. *Cernere*, inquiunt, est videre, est pugnare;
& *cernere hæreditatem*, est adire hæreditatem.
Non ita est: * nam proprie *cernere*, est sepa-
ra-

* Nam proprie *cernere* & c.] Immo vero propria & pri-
mitiva hujus Verbi significatio non est singularis facti, sed
generalis. Significat enim proprie aliquid scernere, &
diribere, sive id fiat cribro, sive forte, sive pugna, sive
oculis, sive animi nostri voluntate & judicio; deriva-
turque à Gr. *κρίνειν*, quod item ex una generali variis
singulares, & quasi uni facto proprias, recepit signifi-
cationes. Prima ergo, ut dixi, generalis est distinguendi
& discernendi in Græco Latinoque. Hinc Hesiod. *Aspid.*
V. 55. *κρημίνην γένεον*, h. e. *diversam generationem*
vocat Herculem & Iphicæa Alcmenæ liberos, sed illam
ex Jove, hunc ex Amphitruone conceptum. Similiter apud
Latinos *Discernere*, *Excernere*, *Secernere*; immo ipsum *Cer-
nere* eam significationem aperte præferunt. Liv. XLIII. 12.
Triusquam id fors cerneret h. e. *dijudicaret*, distingueret
provincias duas in duos Consules. Porro *cernere* aliquid, est ita
liquido videre, & cognoscere, ut oculis nostris quasi distin-
guatur ab aliis rebus, cum quibus, anrequam visu nostro ita
clare cognosceretur, quasi confusum erat. Inde & *Certum*
dicitur, quasi prorsus liquidum, & ex omni obscuritate ac
controversia protractum in manifestam & distinctam cogni-
tionis nostræ lucem. Sed in primis hæsit hujus verbi usus,
in significanda ea Mentis nostræ vi, quæ in judicando, de-
li-

liberando, & certum aliquid statuendo consistit. Plaut. Cistell. 1. 1. *Semper te mihi amicum esse crevi*, h. e. iudicavi, iudicio mentis meæ certum habui. Hinc ergo *Cremen*, quod in iudicium vocatur, quod dijudicatur. Sed & quia sæpe manibus ac pugna controversiæ dirimebantur, idcirco *Cernere* sæpe & pro pugnare ponitur. Cœl. Famil. VIII. 14. *Quamdiu civiliter sine armis cernitur*. Plaut. Cistell. 1. *Nunc specimen speciei certamen cernitur, an sis amicus*. h. e. periculum fit, experimentum in alterutram partem re ipsa sumitur, & sic dijudicatur. Similiter Bacchid. III. 2. Immo & inde usitata illa significatio Verbi *Certare*, *Discernere acie*, & *Discrimen* pro quocunque periculo. Nunc tandem videndum etiam, quæ sit ratio istius locutionis, *Cernere hereditatem*. Eadem scilicet, quæ illius, *Cernere vitam* h. e. pugnare de vita, pugnare quod ad vitam, Ennius Medea Exule: *Nam ter sub armis malim vitam cernere, Quam semel modo parere*. In quibus Nonius rō *Cernere* pessime interpretatur per *Amutare*. Sicuti ergo *Cernere vitam* est certare de vita, pugnare iudicio dijudicare vitam suam, sic *Cernere hereditatem* proprie notat deliberare, certamen cernere apud animum suum de hereditate, utrum velit adire, nec ne. Hanc esse veram hujus phræseos sententiam, manifestum ex Ulpiano, qui Tit. 2. §. 27. *Cretio*, inquit, est certiorum dierum spatium, quod datur instituto heredi ad deliberandam, utrum expediat ei adire hereditatem, nec ne; Veluti, Titius heres esto, cernitoque in diebus centum proximo: nisi ita creverit exheres esto. Sed tamen sicuti sæpe significatio consequentis elicitur ex antecedente, ita & hic *Cernere hereditatem* plerumque ponitur ad notandum actum, qui sequitur *cretionem* proprie dictam, ut adeo tum significet, re ipsa & ad eundem hereditatem, declarare suam *cretionem* de hereditate factam. Hinc ibidem Ulpianus: *Cernere est verba cretionis dicere ad hunc modum, Cum m. Marcus heredem instituerit, eam hereditatem adeo cernitoque*. h. e. *Cernere* est sententiam animi sui verbis & factis declarare circa illam hereditatem, dicere verba consilii sui & decreti in rem ipsam deducti. *Adeo cernitoque* h. e. ad eundem consilium meum expono, & *cretionem* exsequor. Cicero Famil. IX. 14. *Sinas me hanc quasi falsam hereditatem aliena gloriæ cernere*. Liv. XL. 8. *Hereditatem meam spe & cupiditate improba crevisis*. Hæc propria *Cretionis* h. e. deliberationis, & translata *Cretionis* in factum deductæ, & ad irone ipsa declaratæ significatio distingui debebat, secus quam facie Vinnius ad Inst. de Heredum qualitate §. 6. Scaligerum erroris incensans, quod hæc distinxerit, dicendo, *Crevi non proprie significat hereditatem aucti, sed cretionem a lito hereditate*.

rare furfures à farina, id est, cribrare; Hispanè

talìa statim sequebatur. Verissime ille, quicquid obloquatur Vinnius, Nam *Crevio* proprie dicta præcedit revera additionem, licet sæpe ad eam notandam per *Μιστάληψιν* consequentis adhibeatur, quoniam additione impletur & declaratur. Sic & apud Græcos *κρίνω* non modo *judico* significat, sed &, quia iudicio nostro sæpe conjungitur ejus executio, pro ea, seu pro iudicio nostro in factum deducto, h. e. pro *ulscor* & *punitio* aliquando ponitur. Genes. XV. 14. *Ἐ τὸ ἰδοὺ κρίνω ἔγω*, h. e. *ulscor*. Similiter apud Latinos *bene* vel *male consulere alicui* proprie quidem notat consulere in commodum vel noxam alicujus: dein vero etiam, ilud consilium re ipsa exsequi, seu facere quid bene vel male alicui. Quando Nonius *Cernere* exponit etiam per *Annstore*, *Audire*, *Cedere*, inepit, nec intelligit exempla à se allata. Idem omnes *cernimus*, non notat *audimus*, sed *judicamus*. *Cernam*, *tradam exercitum* expone, *deliberabo*. *rem videbo*. Quod vero Græci *κρίνω*, Latini *Cerno* dixerunt, & hi porro ab eodem verbo *Crevi*, *Cretus*, *Crimen*, *Cribrum*, & *Certus*, *Certo* formaverunt, ratio hæc haud dubie est, quod antiquissimi dixerint *κίρω*, unde *κρίνω*, & contracte Latini *Cerno*, Græci *κρίνω*. Sic à *πρω κρίνω*, *κίρω*, à *βίρω*, *βόρω*, *βύρω*, &c. Elisa itaque à Græcis primæ syllabæ vocalis, à Latinis mediæ, eademque varietate res gesta in derivatis à *Cerno*, ut dicatur tum *Certus* & *certo* ejecta secunda vocali, tum *Crevi*, *cretus*, *crinis*, *crimen* q. *cerimen*, ejecta prima. Quin immo sicuti à *cerno* derivatur *cribrum*, sic & omnino inde repetere, quod & meam sententiam confirmat, *Cerebrum*, ut quo uti credimur ad res, mentis acie cernendas, dijudicandasque. Quas alii adferunt hujus vocabuli etymologias, vel à *κίρω*, vel à *κίρω*, *ex*, ni valde fallor, longe huic cedunt. Sed & hinc potius, quam à *creo*, *crebit* formatum arbitror, ut proprie notet cribro excretum; Hoc autem quia multis particulis constat, hinc *crebrum* pro frequentati & denso ponitur. Denique, ne dubites illam fuisse causam diversæ pronuntiationis in Græco & Latino, sic plane se res habet in *βραδύς* & *bradus*. Nulla neque hic metathesis literarum facta, sed elisio vocalium diversis in syllabis. Nam utramque diverso modo contractum esse ex *βραδύς*, patet ex eo, quod *βραδύς* à *βραγος* derivatur.

nè, *cerner*. Plinius lib. 18. cap. 11. Posteaque gypsi pars quarta inspargitur, atque ut cohaerit, farina-rio cribro subcernunt; quae in eo remansit, exceptoria appellatur, & grandissima est, rursus quae transit, arctiore cernitur, & secundaria vocatur. Hæc Plinius. Cùm igitur *cernere*, sit propriè separare furfures à farina, non malè pro discernere, & discriminare coepit accipi: deinde etiam pro *dimicare*; quia olim lites omnes, & præcipuè de terminis agrorum, ferro decernebantur. Et Stobæus sermone 8. ex lib. De moribus gentium Nicolai hæc refert; *Umbrici cùm controversias inter se habent, pugnant armati, sicut in bello, & qui suos adversarios interemerint, justiore causam habuisse videntur*. Unde Ennius apud Ciceronem; *Ferro, non auro vitam cernamus utrique*. Et Virgil. 12. *Æneid. Inter se coisse viros, decernere ferro*. Sic enim legit Faërnus ex antiquis codicibus. Postremò, cum ait Ulpianus; *Titius hæres esto, cernitque in diebus centum proximis, quibus scieris, poterisque; nisi ita creveris, exhæres esto*: hic *cernere*, pro deliberare accipitur: nam *cretio* est certorum dierum spatium, quod datur instituto hæredi ad deliberandum, utrum expediat ei adire hæreditatem, necne. Varro lib. 5. dum huius verbi etymon conatur indagare, tres significaciones sic ad unam reducit; *Dictum cerno à creò, id est à creando, ab eo, quod cùm quid creatum est, tum denique videtur: hinc fines capillorum discreti, quod finis videtur, discrimen*. Cernito in testamento, id est, *facito videant te esse hæredem, &c.* Hic Varro mihi non magnoperè placet, sed tamen quod volumus efficit. Ego certè multo antè docui, quod postea Josepho Scaligero piacere animadverti, *cerno*, à *crimo* Græco deduci, id est,

est, judco : unde *crimen*, de quo judicatur ;
& *crines* ; qui discernuntur.

Opus, si carnificibus linguæ Latinæ, id est,
Grammaticis credas, in mille munia distra-
hitur : nunc enim substantivè indeclinabile ;
nunc adjectivè indeclinabile accipiunt, &
omnibus ferè casibus jungi posse asseverant :
quinetiam sunt, qui *opus habeo*, pro *necessè est*
mibi, dicant. Ego hæc omnia puto delira-
menta : nam * nec *opus* sumitur pro *necessè*
est, nec aliud unquam significat, quàm hoc
nomen *opus operis* ; ut, *opera nostra*, *opera regis* :
nam cum dicis ; *libri sunt mihi opus*, significas,
libros esse tibi omnia. Hispanè, *et todo* : cum
autem dicis ; *opus est mihi libris*, dicis, totum
negotium est mihi in libris : sic, *opus est factu*,
id est, negotium & difficultas, sive usus est
in facto. Sic Virgil. *Nunc viribus usus*, id est,
nunc est usus, opus, negotium, & tota vis
in viribus. Hoc melius intelligetur, si ad-
das adjectivum. Horat. libro I. *carm. Sane*
quibus † unum opus est, in atriâ Palladis urbem
Carmine perpetuo celebrare, „ [pro, quidam habent
hoc unum opus, ut celebrent.] Virgil. 6. *Æ-*
neid. Hoc opus, hic labor est. Cum additur geni-
tivus, longè alia res est, quàm Grammatici
pu-

* *Nec opus sumitur pro necessè.* Hinc Cicero distinguit *Fa-*
mil. I. 9. Legem curiatam Consuli ferro opus esse, necessè non
est.

† *Unum opus est.* Sic frequentissime Græci. *Ael. V. H. 126.*
γυναικα ἀκρω σελπίσας, & τὸ ἔργον ἔχει ἄμα,
& τίχην. III. 14. & τὸ ἔργον αὐτοῖς ἀνελιδυῖν ἴσιν.
Cap. 18. γεωργεῖν δὲ & σπείρειν ἕδεν αὐτοῖς ἔργον ἴσας.
h. e. non indigere, nihil opus est. *Uta agricultura.* In prio-
ribus locis notat quod *divinum* alicujus hominis opus. *Epicl.*
cap. 31. μήτι ἂν τὸ σὺν ἔργον εἴη τὸ ἀρχῆς τυχεῖν
num igitur tuum opus est consequi imperium, seu an id
tibi unice agendum est, an in eo tibi omnia sita ?

tant. Virgil. 10. Æneid. *Sed famam extendere factis,*
Hoc virtutis opus, „ [id est, res est virtutis,
 „ hoc virtus efficiat oportet.] Ovid. epistol.
 Parid. *Teque mei scires esse laboris opus,* „ [pro,
 „ te esse *opus futuram, seu creaturam mei
 „ laborantis:] idem; *Non minor est virtus, quam*
querere, parta tueri; Casus inest illis, hic erit artis
opus, id est, in hac parte totum est negotium
 artis: [„ nisi, Opus artis dicatur, pro Ars:
 „ sicut, *Res cibi,* pro, *cibus:* idem i. *Factor,*
 „ *Hic qui nunc aperit percussit viscera tauri, In sacris*
 „ *nullum culter habebat opus;* id est, nullum opus,
 „ nullus usus cultri erat in sacris. Idem igitur
 „ significat. Nullus opus habet in sa-
 „ cris culter, & nihil opus est cultro in sa-
 „ cris; ubi, *cultro,* dativus est: sicut etiam
 „ cum dico; *Opus habeo cultro,* vel *opus mihi est*
 „ *cultro,* opus scilicet, quod culter peragat.]
 Propert. lib. 2. eleg. 10. *Magni nunc erit oris opus,*
 id est, negotium, & labor. Græci dicunt,
 ἔργον ἰνεῖν. Cicero verit, *difficile est invenire.*
 Sophocles in Ajace; ὀδὸν ἐπι ἔργον ἰεῖν, id est,
 nihil opus est. „ [Xenophon; ἔργον ἰχῶ τῆτο
 σκεπτεῖν, *Opus habeo providere, mihi opus est provi-*
 „ *dere, meum opus sive officium est providere, aut*
 „ *pendere.] Est igitur nomen opus, semper*
 substantivum. Ovid. 4. de Pont. *Quodque aliis*
opus est, hoc tibi lusus erit. Vide Opus, in El-
 lipsi.

Volo, as, & volo, vis, † valdè diversa viden-

Volo.

* *Opus futuram*] In qua scilicet meus labor versetur.
 † *Valdè diversa videntur*] Revera etiam valdè diversa sunt,
 quicquid dicat Varro. Neque sic tamen accedo Viris Do-
 ctis, qui diversa quidem, sed aliena prorsus adferunt ety-
 ma. Immo miror tam aliena adferri, quam vera sint
 in promptu & obvia. Quid enim? *Volo, volare* dicen-

dentur. Sed accipe M. Varronis verba ex lib. 5, ling. Latin. *Volo à voluntate dictum, & à volatu, quod animus ita est, ut puncto temporis pervolet, quò volit: idem libro 8. Fit enim ut rectus nunquam sit ambiguus; ut in hoc verbo volo, quod id duo significat; unum à voluntate, alterum à volando: itaque à volo intelligimus volare, & velle. Hæc verba sunt objectio contra Varronem, quorum responsio Varroniana desideratur.*

Puto.

* *Puto, as*, propriè est *purum facere*; ut ait Varro. Hispan. *podar*: idè antiqui *purum patum* appellabant; unde *disputatio*; *computatio*; & *putator*, qui arbores puras facit. Idè *ratio putari* dicitur, in qua summa fit pura: sic is sermo, in quo pura disponuntur verba, ne sit confusus, atque ut diluceat, dicitur *disputari*. Hæc ferè Varro. Hinc igitur apta est translatio ad cogitationem, cum in dubiis sententiis amputamus superflua, & unam seligimus, quam sequamur.

Vas.

Vas vadis, & vas vasis, quantum differant, notum est. Sed *vas* pro sponfore, antiquitus erat

dit non à *Vola*, quod ipsum potius est à *Volo*, nec ab *Ala*, nec à *πρω*, quod præfert Vossius, sed omnino ab *ἔλαω*, h. e. *agito, moveo*, sicuti *Ala* volucrum ab *ἄγω*. Qui attenderunt derivationibus Latine linguae ex Græca, norant, secundum eorum analogiam *ἔλαω* & *Volo* esse idem plane vocabulum, sicut *ἔπειω* & *Vomo*, *ἔλαω* & *Volvo*. Nihil enim frequentius, quam ut V. præponatur vocabulis à Vocali incipientibus, & E mutetur in O. *Volo*, *velle* nisi potius à *ἔλαω*, ὁ in φ, sicut hac in V transeunte, ut solent, multo item probabilius deducam ab antiquo *ἔλαω*, unde Fut. *ἔλαω*, Aor. *ἔλαον*, capio, deligo, quam à *βυλομαι*, ut volunt Viri Eruditi Martinus & Vossius.

* *Puto, as &c.* Vide omnino Gellium VI. 5. de prima & analogica hujus verbi significatione rectè disputantem.

erat, hic *vadis*, * à vadendo, id est, eundo: quia qui vades dabat, vadere ei in urbem erat necesse. Horat. Satyr. I. *Ille datis vadibus, qui rure extractus in urbem est, Solos felices viventes clamat in urbe*: postea verò, ex *vadis* seu *vades*, factum est *vas*. At *vas* pro poculo, antiquè *vasum* dicebatur: unde *vasculum*, & *vasa* in plurali. Nonius Marcel. in illo Ciceronis, lib. 3. Offic. *Vas factus est alter*, norat, *vas* positum pro, *vades*. Ac nescio an alibi reperitur *vas* in recto, pro sponsore.

Flamen masculinè, sacerdotem significat, & neutraliter, flatum ventorum: sed pro flatu, an in recto reperitur, dubito; in plurali tritum est, *flamina*; & aliquando in sexto casu singulari, *flamine*. Citatur in recto singulari ex Arato Ciceronis; *Inferior paulò est Aries, & flamen ad Austri Inclinatio*; sed legendum est, *flamina ad Austri*. † Quid si potius hic *flammen*, pro
P p fa-

* *A vadendo*] Haud dubie *vades* à *vadendo*, sed non omnes, qui dabant vades, ruri habitabant. Ideo verissimilius alii dicunt *Vades* appellatos, quoniam qui vades dabat, vadendi, h. e. abeundi habebat potestatem. Sed tamen etiam sic *Vades* dicerentur, non quo ipsi vaderent, sed quod alios vadere facerent. Quapropter confesam ego quidem *Vades* simpliciter dictos à *vadendo* in iudicium, unde & *vadimonium* *Vasa* deduxerim à Gr. *πείρω*, unde & *pasco*.

Nam etsi alterius quoque generis vasa erant, quod ait Vossius, tamen prima haud dubie & potissima apud antiquos fuere edulhorum vasa. Jam à potiori fieri solitas denominationes, etiam vulgo notum. *Vasum* autem pro *vas* dixisse Veteres, vel ex Plauto constare potest. Trucul. I. 1. 33. *Aut aliquod vasum argenteum, aut vasum aënum aliquod*.

† *Quid si potius hic Flammen*] Vera est omnino etymologia Dionysii Halic. Nam dicti *Flamines*, non à *silo lana*, ut ineptiunt ipsi Veteres, sed à *flammeo* h. e. velamento, quod gestabant in capite flammæ coloris, ne exprimerent colorem fulguris. Nam præcipuus *Flamen* & ab-

facerdote, scribendum sit, duplici *m*; nam, ut Dionysius Halicarn. ait, dicitur, à *flammeo*, id est, linteo rubro; non à *flamine*, ut ajunt Grammatici.

Pecus. *Pecus*, *udis*, & *pecus*, *oris*, sic distinguunt Grammatici; *Una sola pecus inficit omne pecus*: ipsi magis ad *pecudes* ablegandi. Sospater Charisius lib. I. *Alia autem, quamvis plurali numero per omnes casus declinentur, nominativum tamen singularem, vocativumque non habent; ut, dapes, preces, proceres, pecudes, fruges, fauces, vices, &c.* Itaque aut caret recto, quod ait Charisius, aut rectum erit, *hæc pecudes, is*, [*Cæ*., *far* tamen in Auguralibus dixit; *si sincera pecus, erit.*]

e. Appello. *Appello as*, & *appello is*, apud antiquos * non differebant: nam *appellare* erat idem quod *applicare*; ut, *appellare ad molem naviculam*. Postea factum est, ut pro *imponere nomen* sit paululum immutatum: ut, *appellatus Apfricanus*, ex Nonio. Et *appellare senatum*, *appellare consules*, quasi *appellare ad majorem potestatem*

& absolute ita dictus erat *Dialis*, h. e. *Jovis*, cujus quasi proprium est *fulgur*. Hinc *Festus Flameo* *vestimento Flamini* utebatur, id est, *Dialis uxor*, & *sacerdos Jovis*, cui *telum fulminis eodem erat colore*. Nec tamen propterea opus, ut scribamus *Flammen*, quoniam antiquissimi non geminarunt literas, & proinde scripserunt etiam *flama* pro *flamma*.

* *Non differebant*] Dubitem sane. Nec absurde meâ sententiâ *Becmannus* simplex illud, unde *Appellare*, *Compellare*, *Interpellare*, deduxit ab Hebr. *ווד* *oravit*. Certe *appellare ad majorem potestatem*, ad *Tribunos*, alienum profus est ab usu linguæ Latinæ: quo dicitur quidem *evocare ad populum*, sed *Appellare populum*, sine præpositione, h. e. implorare fidem populi. Immo neque in aliis hujus Verbi significationibus præpositionem reperies unquam, ut *arbitror*, *additam*.

tem videri dictum potest : nam dicitur etiam, appellare Tribunos, & appellare ad Tribunos.

Possi, ut aliquid quoque de Græcis attingamus, varia videtur significare : nam pro potione sive haustu sapissimè accipitur, & non raro pro marito. Sed à potione ad maritum fit elegans translatio : nam quemadmodum terra potioni, sive aquæ mista, arborum, & feminum redditur foecunda generatrix : ita foeminæ mistus vir, procreandorum liberorum esse causa intelligitur. Hanc Græcam vocem Virgilium habuisse ante oculos crediderim, cum 2. Georgic. hæc scripsit ; Vere tamen terra, & genitalia semina possunt ; Tum pater omnipotens facundis imbribus æther Conjugis in gremiis læta descendit, & omnes Magnus alit, magno commistus corpore, fatus. Huc refer illud Javentalis Satyr. 10. Quot longa viros exorbeat uno Maura die. Et illud Virgil. Æneid. 3. &c.

Cælum, pro mundo, & instrumento cælandi dicunt accipi ; sed manifesto errore : nam cælum pro mundo, seu æthere, cum ce debet scribi ; quicquid dicat Aldus, & alii multi : à Græco enim Κόλον, id est, concavum, deducitur ; & id videntur verba Varonis, licet corrupta, sentire, quæ sic legit, & emendavit Joseph. Scalig. Quare à carvo carne, & caule ; & corvallis, cavata vallis, & cavedium ; ut cavam sit ortum, unde omnia apud Hesiodum, à caho ; à carvo cælum. Hinc locum Plinii restituo lib. 2. cap. 4. Cælum quidem haud dubiè cavati argumento diximus, ut interpretatur M. Varro. Legitur, cælati, * pro quo supposui,

P p 2

ca-

* Pro quo supposui Cavati] Immo nihil mutandum in Plinio. Nam is omnino in ea fuit sententia, in qua & Ac-

Possi

Cælum;

cavati. Sed nemo est jam mediocriter eruditus, qui pro mundo non scribat *cælum* cum æ, pro instrumento *calum* cum æ. Vide infra Antiphras. 9.

Mundus. *Mundus*, varia videtur significare: nam pro cœlo ipso accipitur, ut sæpè apud Cicero- nem, & Plinium: & adjectivè sumitur; ut, *mundus victus*, *mundus vestis*: & pro ornatu muliebri; ut, *mundus virginalis*. At verò mihi subtilius rimanti, semper adjectivum nomen est: * nam si etymon scruteris, à *movendo* di-

Aelium Gallum fuisse tradit Varro, *calum* dici quasi *celatum* à *celando*. Patet id ex eo, quod addit Plinius, *cælum* esse *descriptum* in XII. *animalium effigies*. Interim parum accuratus in eo est, quod Varronem ipsum sic ait *interpretari calum*. cum is id dicat ex sententia Aelii, eamque posthabeat alteri, quæ *calum* à *cavo* vel *chaos* deducit. Hujusmodi porro ἀμαρτηματα μνημονικά etiam ipsis Veteribus accidisse, quamplurimis exemplis declaravi in *Anna aduersus* meis *Historicu*, inprimis Capite IX. Ceterum recte Varro, nisi quod tamen proxime *Cælum* à Gr. κελύος. Hoc vero à χαλῶ vel Κόλο. Unde & Festus monet *cælum* à Poetis etiam dici *Cobnum*, idque venire à *Chaos*.

* Nam si etymon scruteris &c.] Certe si ex Lingua Latina hujus vocabuli, quæcunque tandem genuina seu primitiva ejus sit significatio, etymon est petendum, nihil mihi probabilius occurrit, quam à *Movendo* dici *Mundus* & dein *Mundus*, sicut à *jocando* *jocundus* & dein *jucundus*. Atque ita *Mundus* primitiva sua significatione designaret universi hujus compagem, quæ in continuo est motu. Hinc vero deinceps, quia quicquid est in rerum natura, in mundo est, orta foret locutio, ut aliquid in mundo nobis esse dicatur, quod nobis imminet, quod nostra causa jam quasi natum est, vel etiam simpliciter, quod habemus. Plaut. Epid. V. I. 12. Cui libertas in mundo sita est, h. e. jam quasi nata est, brevi eventura. Hoc modo exponi possent ista quoque loca Plauti, quæ adfert Auctor. Jam porro *Mundus muliebris* pro instrumento proprio mulieribus, quod illis quodammodo proprie ad cultum corporis aptum natum conceditur, & quod

De vocibus Homonymis. 597

citur, testibus Festo, & D. Isidoro. Festi Pompeji verba hæc sunt; *Mundus scribitur ornatus muliebris, quia non alius est, quam quod moveri potest.* Isidorus sic: *Mundus à movendo, vel à motu, quod in sempiterno motu sit: est enim proprie cælum ipsum, cujus elementis nulla est concessa requies.* Hæc illi. Hunc, quia Græci ab ornatu dixere *κόσμος*, Latini per translationem ad mundiciam significandam deslexere: sem-

P p 3

per

quod proinde habent in sua potestate, & ditione, dictæ eadem ratione valeret. Denique sic exculta mulier vocari *κόσμος* posset *Munda*, & inde etiam homo purus, excultus, *Mundus*. Sed tamen, quia & ego cum veteribus plerisque profus sentio, Universum hoc ab Latinis dici *Mundum* ob nathralem ejus decorem, ad exemplum Græcorum, qui & inde *κόσμος* cum appellarunt: naturalis autem decor proprie designetur vocabulo Adjectivo *Mundus*, unde etiam in *mundo muliebri* ponuntur à ICtis, non aurum, argentum, & ejusmodi exteriora ornamenta, sed quæ proprie pertinent ad corpus nativo & puro decore ac nitore excolendum: idcirco, inquam, aliunde potius & ego hujus vocabuli originem peterem. Nec absurdum sive mihi visum, quod inter alia refert Martinus, *Mundus* dici quasi aqua adpersus; & sic purificatus, à Chald. **מַנְדָּא**, unde passivum in Hebræo formari posset *Mundæ* pro *Munde*. Jam istius phrasæ, quæ aliquid in mundo alicui esse dicitur, hic item ea esse potest ratio & analogia, quam superius attuli, petenda scilicet à *mundo*, quum pro hoc universo, quod omnia nata comprehendit, ponitur; vel etiam à *mundo muliebri*, quo proprie notatur omne instrumentum, ad purificandam & excolendam muliebrem corpus pertinens, quod mulieres quasi proprie possident, utpote maxime interveniens nativæ corporis formæ excolendæ; unde idcirco & aliis hominibus in *mando* esse dicatur, quod est in ipsorum instrumento proprio. Prior tamen ratio mihi potior videtur, *Mundum rusticum* pro instrumentis rei rusticæ, quem mox ex Gulielmo adferre Auctor, non agnoscent optima & hodiernæ Plauri edd. Legitur enim in Mercat. I. 1. 63, *Mulga opere immundo rustico se exercitum.* Longè id quidem rectius, quam ut citat Gulielmus,

per tamen adjectivè, ut, munda domus. Quum ergo dicis; *Mundus muliebris*, subintellige *ornatus*, vel *cultus*. Lucretius lib. 4.

*Nam facit ipsa suis interdum femina factis,
Morigerisque modis, & mundo corporis cultu.*

Livius libro 8: ab urb. *Mundior justo cultus*. Cic. 2. Natur. Deor. *Admirabilis cali ornatus*. Virgil. *Omnis ornatus virginis*, id est, mundus: nam & pro muliebri ornatu mundus aptè dicitur à *movendo*: nam, ut inquit Festus, non alius est, quàm quod moveri potest. Est igitur arcula muliebris mobilis, ubi aurum, & munditiæ reconduntur. Janus Gullielmus libro 3. cap. 13. Verisim. sic ait; *In Apulej lib. 6. priore sic legitur; Erant & falces, & opere messorio, modus omnis, sed cuncta passim jacentia, & incuria confusa: lego, & opere messorie mundus omnis: Mundus enim, non muliebris tantum ornatus, sed cujusvis rei prompta, & parata copia est: unde vulgatum loquendi genus; In mundo esse, de eo, quod in promptu, & domi ad manum est, nec querendum foris. Ita Plautus, Mundum rusticum, dixit, pro hisdem rei rusticæ instrumentis: Mercatore; Multopere in mundo rustico se exercitum. Hæc ille. Locus autem Plauti est, in *Asin. act. 2. sc. 1. sic; Certe hercle ego quantum ex augurio auspicii intelligo; Aut mihi in mundo sunt virgæ, aut atriensi Sauræ: idem Casin. scen. Stultitia; Cui quod amet, in mundo fiet, id est, paratum, & ad manum. Et quamvis usus obtinuit, ut *Mundus, a, um, & mundior, & mundulus*, pro terfo, puro, polito accipiat: unde *mundities*, vel *munditia*: non tamen aptè ducas inde verbum *Mundo as, mundare*, nec *mundatus, a, um*. Nam locus Plinii lib. 15. cap. 6. corrigendus, & legendus**

D
dus sic est:
mundus, &
bus. 11. C
do utitur
1722 14
11. 11.

Re, mult
nius, in m
concreta cor
piano, &
elle nomina
sententia, q
men signifi
Pro impe
quam rei
Dubius fin
Pro Ven
Postquam
pro mul
cario.
Sed ju
biles vo
quæ pra
+ Cam

* Non Ma
ricate. In
& velle fer
adhibuit
reges: M
11. Postea
11. ex rep
11.
1. Cum pro
Gentis r
11. 11. 11.
X. 11. 11.
11. 11. 11.

De vocibus Homonymis. 599

Quis sic est; Ob id crebrius vasa mutanda, * non mundanda, ex Catone, & ex antiquis codicibus. „[Columella tamen, Emundandi verbo utitur libro 3. cap. 15. Et Juvenal. Satyra 14. Semodio scobis haec emundat servulus uno.]

Res, multa videtur significare: unde Ausonius, in monosyllabis quaerit; Imperium, licet, venerem cur una nolet res? Respondeo, Res, negotium, & apud Graecos, *χρημα, πραγμα*, esse nomina, quae vocant Dialectici transcendentia, quibus omnia subjiciantur: sed tamen significati variatio ex adjunctis dependet. Pro imperio sumpsit Virgilius, in illo; Postquam res Asia, &c. Pro lite Horat. l. 1. Sat. Dubius sum quid faciam, tene relinquam, an rem. Pro Venere passim apud Comicos; ut Terent. Postquam sensit me tecum rem habere. Sumitur & pro multis aliis rebus, sed eadem est significatio.

Res.

Sed jam aliqua de particulis, quas indeclinabiles vocant, addamus, nec de omnibus, sed quae praecipuae videantur.

† Cum, praepositio, & adverbium temporis

Cum.

P p 4

* Non Mundanda] Sic tamen editur sine ulla lectionis varietate. Immo videtur id non modo non respuere, sed & velle sensus loci. Emundare, si non ipsum Mandare adhibuit quoque Ulpianus l. 25. §. 10. Dig. de auro, argento; Mulieres, inquit, quae se emundaverint lotae in balneo. Posset videri non absurde, ut arbitror, illud Eorum ex repetitione. Commundare dixit Obsequens cap. 115.

† Cum praepositio &c.] Cum praepositio videtur esse vel à Graeco *συ*, vel utramque ab Hebr. *עם*. Nam *ע* Hebraeorum solet mutari in graviorem aspirationem, vel in *X*, *T*, aut denique *K*. Illa autem aspiratio saepe porro transit in sibilantem literam. Sic à *עלה* ascendit, deduxerim

ad. 2.

ris dicitur; sed magno cum errore: nam cum tempus significatur: non *cum*, sed *quum*, aut *quom*, debet scribi, antiquitus semper *Quom*. Hæc Victorinus de orthographia.

Ut. *Ut*, dicunt accipi pro *Quamvis*, sed id imperite docetur: nam *Ut*, semper & ubique similitudinis est particula, ut ostendemus. *Quum* videtur accipi pro *quamvis*, deest *esto*, *fac*, *da*. Ovid. *Protinus ut redeas, facta videbor anus*: id est, *fac* ut, *esto* ut protinus venias. Cicero 2. Finib. *Esto fecerit, si ita vis*, id est, *esto* ut fecerit. Horat. Satyr. 6. lib. 1. *Namque esto, populus Lævino mallet honorem, Quam Decio mandare*. Quintil. lib. 12. cap. 1. *Da nunc ut crimine manifesto prematur dux bonus*.

Ut. „[*Ut*, accipi dicunt pro *Postquam*. Sed falsi eos, neque *Ut*, aliud quam similitudinem significare, * vel hic Lucretii locus lib. 3. planum facit; *Tu quidem ut es leto sopitus, sic eris ævi Quod superest cunctis privatus doloribus ægris*. Et hic Livii 21. *Saguntini ut à* pre-

ἄλλοθεν, Satio: à *עורב* *corvus*, a *עור* *corium*. Similiter itaque à *עם* Græci *εὖς*, Latini dixerint *Cum* vel *Con*. At *εὖς* *Quum* adverbii, ut *&*, quod ei responderet, *Tum* eodem profus modo eruenda est origo, quomodo pag. 354. eruimus *εὖς* *Quam* & *Tam*. Etenim Accusativi sunt ex Græco formati, sicuti illi ab *ἦν* & *ἔην*, sic hi ab *εὖς* & *εὖς*. Unde & olim dixerunt *Quom* & *Tom*, atque etiamnum dicimus *Quoniam*, pro *Quon* seu *Quem* jam. Dicitur ergo *Quum* per Græcæ præpositionis Ellipsis, etiam Latinis frequentem pro *καὶ* *οὐ*, *Tum* pro *καὶ* *τὸ*; Scil. *καὶ* *τὸ*.

* Vel hic Lucretii &c. Adde Pom. Melam. I. 4. *Utinam procedat, ita pergit ad Oceanum*. cap. 18. *Et ut lux appropinquat, ita ignes coire videntur*. Sall. Jug. 81. *Post utriusque opulentissimus videtur, ita Romanis hostem fore*. Vide & Sciopp. in Auct. Mariangeli Epist. VI. pag. 49. 50.

præliis quietem habuerunt per aliquos dies, ita non
nocte, non die unquam cessaverunt ab opere.]

Ut, dicunt accipi pro *Utinam*. Terentius, *Ut*.
Adelph. *Ut Syre te magnus perdat Jupiter*. Ca-
tullus in *Coma*; *Jupiter, ut Chalybum omne*
genus pereat. Horatius 2. *Sermon*. *Jupiter, ut*
pereat positum rubigine ferrum. Sed in his, &
aliis quis non videt deesse, *oro, precor, queso?*
Ut in illo Livii libro 1. *Jupiter pater, si est fas*
huic Numam Pompilium regnare, ut tua signa nobis
certa, ac clara sint. Terent. Andr. *Deos queso,*
ut sit superstes. Cicero 2. *Catil*. *Deo immortales*
precari, venerari, atque implorare debemus, ut ur-
bem defendant.

Ut, dicunt negare, post verba timoris;
quod monstrum ita vulgare est, ut doctis
etiam imposuerit: nam Lambinus, in illo
Horat. lib. 1. *Satyr. 3*. *Nam ut ferula cedas*
meritum, majora subire verbera, non vereor, frustra
sudat, & nihil explicat; nec intelligit, Ut,
significare quemadmodum, vel quomodo, ut si
dicas; Literas ad te misi, vereor ut reddantur.
Et post verba timoris solere apponi has par-
ticulas, *quemadmodum, vel quomodo, in signi-*
ficacione Ut, tritum est, & pervulgatum.
Cic. lib. 11. *epist. 10*. *Timeo, quemadmodum*
hec explicari possint: idem pro Milone: Effer-
verò timendam, quoniam modo id ferret civitas?
& libro 4. ad Heren. *Tametsi vereor, quomo-*
do accepturi sitis. Et cum aliis verbis: idem,
pro Rosc. *Postulatio brevis, & quomodo mihi*
persuadeo, aliquanto equior: idem pro Quint.
Quem, quomodo nunc nitendit, ne virum quidem
tunc putabant: idem Attic. Nam, quomodo nunc
est, pedem ubi ponat in suo non habet, id est, ut
nunc est. Qui docent, Ut; negare post verba

timoris, quid dicent, * si post *Ut*, sequatur
ne-

* Si post *Ut* sequatur *Et*.] Cum Auctor heic pugnet pro analogia significationum, idque agat, ut tollat ex L. Latina naturalem Verborum & Phrasion ambiguitatem ac significationum confusionem, non video, qui affirmare possit eandem per omnia phrasin, *Vereor ut*, sine ulla differentiae nota, modo prorsus affirmare, modo prorsus negare. Nec etiam video, quomodo regula, quam mox explicanda huic phrasi adfert, his locis ita expositis conveniat. Nam si *cum timeamus fugienda, dicimus Timeo ne*, si vero *cupita & optata, dicimus Timeo ut*, cupitum proinde & optatum fuisse debuisset Ciceroni, pro Marcello dicenti, *non perinde intelligi, atque ipse sentiat*; & ad Atticum scribenti, *Pompejum non habere firmum exercitum*. Et similiter in reliquis cum ipsius, tum aliorum locis. At vero plane contrarium volunt tum ipse tum reliqui. Quapropter vix dubito, corrupta esse isthaec loca, quae videntur Auctoris nostri sententiam à communi & constanti ceteroquin usu secedentem iuvare, facili librariis lapsu inter *Ut* & *Ne*. Cerre in Orat. pro Marcello cap. 4. aliter legit jam olim Aconius, ut heic in margine notatur, & jam dudum monitum fuit à Manutio ad Cicer. Famil. II. 1. quem omnino istuc vide. Nam locum Tuscul. II. 20. item ille sine negativa *Non* ibidem citat. Porro ad Attic. VII. 12. in optimis edd. sine ulla varietate lectionis comparat *Vereor ne*. Locus Ciceronis de Legibus alienus omnino ab hac re est, siquidem istuc *Ut* nihil pertinet ad *Vereor*, sed pender à *Committere*. In Quintiliano item non dubitem *Non* esse superfluum, & à mala manu. In Celsare equidem cum Manutio vel legerim, *ne hostium impetum*, quod confirmat Ciacconii codex, eo simul restante, & licet temere, refragante; vel deleverim *Non*, ut faciendum censer Lambinus ad Horat. Sat. I. 3. auctoritate, ut ait MStorum. In Plauto omnes, quas vidi, Edd. exhibent, *Vereor, ut hodie possim emolvir*. Sequitur tamen Sanctium Scioppini in Auctario Mariangeli Ep. VI. allatis iisdem locis, nisi quod addit Horat. Sat. I. 3. Nam *ut ferulis caedas meritum majora subire Verbera, non vereor*. Sed quae verba hoc sensu sunt accipienda, ut dicant, Horatium, postquam monnerat Stoicum, ne graviores penas infligeret merito leviores, subungere, Quod vero ad illud attinet, ut Stoicus minore & leviore poena puniret eum, qui majore erat dignus, id negotium, vel in eo negotio nihil ego, inquit, vereor, cum de tua sen-

De vocibus Homonymis. 603

negatio? Cic. pro Marcel. Vereor, ut hoc
 quod dicam, non perinde intelligi auctu possit, atque
 ego ipse cogitans sentio. Quem locum quia conatur
 pervertere Lambinus, alios adjungam, Iste ta-
 Cic. 2. de leg. Quocirca vereor committere, ut non scimus in
 bene provisiva principia ponantur: idem 2. Tusc. Divin.
 cap. 20. Et tamen veremur, ut hoc quod a tam ita legit,
 multis, & tot locis praeferatur, natura non patitur: ut Lam-
 idem Attic. lib. 7. ep. 12. Si manet, vereor ut binus
 exercitum firmum habere non possit. Quintil. lib. confecit.
 8. cap. 3. Oppida, quo sunt ist paulum tempore
 nostro superiores, vereor ut non jam ferat quisquam.
 Caesar lib. 5. Gall. cap. 47. Veritus, si ex by-
 bernis fuga similem profectioem fecisset, ut hostium
 impetum sustinere non posset. Quem locum per-
 vertere conatur Aldus, a Grammaticis de-
 ceptus. Plautus Bacch. 4. 5. Metuo, ut loque

tentia, seu te id non factorum, mihi satis constet. Id
 videtur voluisse etiam Lambinus, quem ad hunc locum
 velim videas. Adde Scioppius etiam in aliis Verbis simi-
 le quid ulventire: nam eodem sensu dici, Cave ut cre-
 das, & Cave ne credas; Velas ut fleam, & Velas ne fleam.
 Ego vero posterioris Verbi istam usum, & speciatim affir-
 mantem istam locutionem nusquam reperi. Prioris di-
 versa omnino sunt, Caveo ut, & Caveo ne. Scilicet si-
 citi Vereor ut, vel ne aliquid fiat, significat in metu sum
 propterea, seu in metu sum, quia volo & cupio, ut
 vel ne id fiat, sic Caveo ut, vel ne id fiat, notat in cura &
 sollicitudine haeo, propterea ut vel ne &c. Cic. de Offic.
 III. 39. Tertium est, ut cavemus, ut ea, quae pertinent ad libe-
 ralem speciem & dignitatem moderanda sum: h. e. ut curam
 adhibeamus, quo id fiat. In Pison. cap. 12. Caverat
 enim ista sibi sororus adulter, ut si tibi provinciam dedisset,
 omnium suorum scelerum adiutorem se praeberet; h. e. diligen-
 ter & sollicite sibi providerat & pactus fuerat, ut &c.
 Liv. XXIV. 2. Optimum visum est, ad Hannibalem mitti le-
 gatum, caverique ab eo, ut Croto receptus Brutorum esset.
 h. e. caveri & data fide provideri Bruttis ab eo, ut
 Croto si caperetur esset Brutorum. Et ita passim in Te-
 stamentis & Decretis Cavendum dicitur, ut, vel ne hoc
 aut illud fiat, h. e. sollicite curatum & praeceptum.

ne possim emolui. *Ne*, pro non dicebant antiqui, ut saepe Terentius. In omnibus his locis, imò & semper, particula *Ue*, accipitur pro *quomodo*, vel *quemadmodum*, ut cum dicimus; *Oro te ut perficias*, id est, ita te oro ut perficias. Hoc fortasse durum videbitur iis, qui Latinam linguam ignorant, & aliter sunt imbuti; nos tamen hæc latius alibi disputavimus.

Ne.

Ne, post verba timoris, inculcant isti, mutare significationem. Quid hi dicent mihi, si post *Ne*, sequatur alia negatio? Cicero *Attic.* lib. 9. *Sed timeo ne non impetrem*: *ibid.* lib. 5. *Unum vereor, ne senatus propter urbanarum rerum metum, Pompejum nolit dimittere*: *ibid.* lib. 14. *Vereor ne nihil habuerit*: *idem* lib. 10. *Famil. Non enim vereor ne non scribendo te explcam*: *ibid.* lib. 6. *Quibus literis intellexi, te vereri, ne superiores mihi reddite non essent. Sed in his, & similibus, Ne non, est Ut, vel quomodo, vel quemadmodum. Terent. Adolph. Metuisti, ne non tibi istud foret varet. Martial. lib. 5, cap. 98. Numquid Galla times, ne tibi non placeam? Harum verò particularum usum sic explico: si timeamus fugienda, dicemus, *timeo ne*; si verò cupita, & optata, dicimus, *timeo ut*, vel, *ne non*; ut, *timeo ne pater veniat*, quia nolo patrem venire: *timeo ut pater veniat*; quia illum venire desidero. Sic loquuntur qui Latine sciunt. Itaque *Ne*, semper prohibet, dum longa est; ut, *ne facias, ne dixeris*; si verò postponatur, & brevjetur, alia vox erit, non eadem; ut, *credisne? dubitasne? Ne* verò cum diphthongo, Græca vox est, & significat certè.*

Vel.

Vel, in varias significationes distrahitur. Vir-

De
Virg. Vel
accipit pro
pro nam
alterum cui
non potest
ti, vel aliam
doo vel, &
cero Q. Fran
pau maxima:
sent. Phom.
Perius; Vel
ad reliqua,
genda. n. l.
919. & 927.
Quo m
dam tribu
obtinere
ut barbar
Petrus sic
lum prop
* Cui eg

* Cui ego
quam quo
ciam eode
nes ex eq
ans, pate
veris; &
lum homine
verum fing
clendam.
ter vlam
tore vero fi
& hoc ex re
non abrisio
in ista Ver
de dji. ludi
cibus veris
in diphtho

De vocibus Homonymis. 605

Virgil: *Vel Priamo miseranda manus.* Donatus accipit pro *etiam*. Budæus in commentariis, pro *nam*: alii pro *saltem*. Ego dico, deesse alterum *vel*: nam hæc particula sola poni non potest. Terent. Eunuch. *Hanc tu mihi vel vi, vel clam, vel precariò fac tradas*: tolle hinc duo *vel*, & videbitur alia significatio. Cicero Q. Fratri; *Sunt ista quidem vel magna, vel potius maxima*: tolle secundum membrum. Terent. Phorm. *Sumeret vel fenore, vel alio modo.* Persius; *Vel duo, vel nemo.* Sed hæc satis erunt ad reliqua, quæ multa supersunt, intelligenda: „[Vide supra in *Neque & Vel* pag. 519. & 527.

QUUM hæc scriberem, ecce tandem quidam mihi objecit, in nominibus propriis me obtinere non posse, quin ambiguitas, sive, ut barbari vocant, æquivocatio reperiat. Petrus siquidem, & Paulus in hunc & in illum propriè, & ex æquo possunt cadere. * Cui ego respondebam, Cicero, aut Tullius,

* *Cui ego respondebam*] Debuisset potius nihil respondisse, quam quod respondit. Nec enim effugere potest, quin etiam eodem integro nomine proprio diversi sæpe homines ex æquo significantur: Veluti *M. Tullii Ciceronis*, avus, pater, & filius, *M. Claudii Marcelli*. *Q. Cæcili Metelli*, *Q. Fabij Maximi* nominibus quam plurimi sunt homines designati. Sed proprium apud Romanos nomen singulorum hominum erat Prænomen, ut alibi ostendam. Illud vero cœpittandem non alium magis habere usum, quam distinctionis inter fratres, quorum plures raro facere uno prænomine insigniti. Sed tamen & hoc ex re maxime incerta, h. e. singulorum hominum arbitrio pendeat, unde & occurrunt aliquando in Historia Veteri duo fratres ejusdem prænominis, veluti *Appij Claudii*, *Servij Sulpicii*, *M. Marcelli*. Sed à nominibus propriis, quæ, ut dixi, ex unius hominis arbitrio in singulis familiis pendent, non recta ducitur consequen-

lius, non esse nomina integra, sed partes nominis. Nomen integrum est, Marcus Tullius Cicero, cuius frater Quintus Tullius Cicero vocabatur. Sed quum ambiguitas non timetur, parte nominis contenti sumus; ut, Cicero dixit. Novi ego Salmanticæ fratres tres generosos, qui Antonii vocabantur, sed cum distinctione *Majores, Secundis, Tertii.*

Exploditur Grammaticorum Antiphrasis.

AD nauseam usque repetunt indocti Grammatici Antiphrasin figuram: *Parcas* enim affirmant dici, quia nemini *parcant*; & lucum, quia *minime luceat*, & huiusmodi sexcenta monstra: sed ego illos hinc, ut in aliis omnibus, in media luce caligare, vel potius cæcutire ostendam. Ac primum omnium vocem ipsam *Antiphrasin* ignorant: *Ῥεῖσις* enim non dictionem, „[aut voem „potius] unicam significat, sed orationem, aut loquendi modum; ut si quæras, an *opus habere*, sit Latina phrasis, necne? itaque si esset *Antiphrasis* quam illi somniant, aliter esset appellanda: Ego verò *Antiphrasin* esse non inficior, sed longè aliud esse, quàm quod isti opinantur, assevero: est enim *Ironiæ* quædam forma, quum dicimus negando, id quod debuit affirmari; ut, *non mihi displicet, non malè disputat, pro, placet, & bene disputat.* Plutarchi verba in Homerum hæc sunt; ἴσσι ἐ ἀντιφρασις, λέξις, τὸ ἰναντιον, ἢ τὸ παρακλιμνον σημαίνουσα, id est, *antiphrasis est sermo, Sic enim*

Quid vera sit Antiphrasis.

tia ad nomina appellativa, quæ, quod significant, significant ex arbitrio & consentiente usu totius populi,